

Binoche op de knieën, maar smeken doet ze niet

Recensie Antigone Toneelregisseur Ivo van Hove kneedt filmster Juliette Binoche tot een emotionele vuurbal.

Theater

Antigone

Door Barbican London en Les Théâtres de la Ville de Luxembourg i.s.m. Toneelgroep Amsterdam. Gezien: 25 februari, Grand Théâtre, Luxemburg-Stad. Stadsschouwburg Amsterdam: 15-18.4
Info: toneelgroepamsterdam.nl

Door **Ron Rijghard**

Voor zijn filmster opent theaterregisseur Ivo van Hove het stuk *Antigone* met een filmscène: met een lege steenvlakte op het achterdoek terwijl een harde wind stofwolken over het podium blaast. Een blad rolt mee, dan meerdere blaadjes: beeldpoëzie, *western style*. In de tegenwind verschijnt Antigone, gespeeld door de Franse actrice Juliette Binoche.

De sensatie van deze *Antigone* is bij voorbaat: hé, Ivo van Hove regisseert Juliette Binoche. De filmster die doorbrak met *The Unbearable Lightness of Being* (1988) in levende lijve, in de intimité van het theater, in april ook in Amsterdam. Maar deze voorstelling, een co-productie van Toneelgroep Amsterdam met Londen en Luxemburg, is geen stervelikel. Daarvoor is de rol van Antigone te beladen. In de rouw is ze, om haar twee broers die elkaar hebben gedood in de strijd om hun stad, Thebe. En in opstand, tegen het verbod van haar oom Kreon die heeft besloten dat één van die broers, Polyneikes, een verrader is die niet mag worden begraven. Verrotten zalie, in het veld, als voer voor de vogels.

Niet dat Binoche versmelt met het ensemble. Met haar *star power* trekt ze in elke scène de aandacht naar zich toe. Maar ze staat ook los van de ande-

ren omdat ze vanaf het begin een emotionele vuurbal is, vergelijkbaar met de intimiderende grote zon die in het decor van Jan Versweyvel het achterdoek domineert. Meteen gaat ze als een furie tekeer, als ze voor haar zuster Ismene haar plan ontvouwt om hun broer toch te begraven, ook al beseft ze dat ze de doodstraf riskeert.

Haar mooiste moment heeft Binoche als Kreon haar zus wil doden wegens medeplichtigheid aan de illegale begrafenis. Ismene jukt dat ze schuldig is. Dan werpt Binoche zich tussen hen in. Op haar knieën gaat ze en wijst beiden op hun ongelijk. Woedend en wanhopig, trots en liefdevol. Haar eigen dood kan haar niet schelen, maar Ismene moet gespaard blijven. Ze verheft zich op haar knieën, smeken doet ze niet.

Binoche, die maar eens in de zoveel jaar een toneelrol uitkiest, is in *Antigone* de begaafde actrice zoals ze zich in haar films laat kennen. Van heel grote emoties kan ze zich in een vingerknip naar muizig klein transformeren. In die uiterste gevoelszones is ze op bekend terrein. Je kunt hoogstens aanmerken dat het Van Hove niet gelukt is haar uit die vertrouwde stijl te wrikken, om haar een meer atypische rol te ontlokken.

Antigone van Sophocles is een relatief rechtlijnige tragedie met een overzichtelijke moraal. Van Hove kiest voor de emotie. Bijna elke scène zet hij onder spanning, met hulp van een zoemende soundtrack en die enorme zon. Hij negeert de momenten van lichtheid van de nieuwe, speelse vertaling van de Canadese dichteres Anne Carson, zoals in het ironische gebabbel van een bewaker.

Moraaltechnisch is er een *happy end*. Redelijkheid en empathie winnen van natie-denken en politieke

wraakzucht. Kreon, de technocraat in pak en stropdas, komt tot het inzicht dat zijn rechtlijnigheid fout was. Scène na scène houdt hij tegen iedereen vol dat de wet gehandhaafd dient te worden, voor orde en rechtvaardigheid. Noem je dat de wet, schampert Antigone. Raas maar door, krankzinnige, zegt zijn zoon Haimon, tevens de verloofde van Antigone. Je zoon zal sterven, zei Teiresias. Pas als het koor erop wijst dat de voorspellingen van deze blinde profeet altijd feilloos zijn, gaat Kreon om.

Over die cruciale wending, een vast gegeven in de klassieke tragedie, walst Van Hove heen door eerst al de dode Antigone te tonen. Dat is een onderonsje met het publiek dat voorkomen genoeg heeft: niemand verwacht dat Antigone gered zal worden. Dus zien we Antigone in haar graf, het gezicht van Binoche uitvergroot geprojecteerd op het achterdoek - de enige keer dat de camera wordt ingezet. Uit verdriet om haar pleegt Haimon zelfmoord. Uit verdriet om hem doet zijn moeder hetzelfde. Drie doden en allen horen ze tot de *good guys*: dat is een minder gelukkige afloop.

Het slot is voor acteur Patrick O'Kane. Formidabel en onverwacht ontroerend speelt hij onthutst een ontroostbare Kreon. Dat maakt hem ook een beetje de ster van de avond.

2010

Wat was de reden voor
na de afloop van de afloop?

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2 in het noorden

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

FOTO JAN VERSWEVELD

Juliette Binoche als Antigone.